

fra den og hurtigere end Finansministeren. Kun gjorde han opmærksom paa, at nogle smaa Landmænd, nogle Husmænd, hvem ellers de ærede Medlemmer, der nu le, ere saa villige til at holde deres Haand over, vilde lide haardt derunder, og spurgte, om der ikke kunde være Tale om en Erstatning for dem. Jeg synes dog, det er en Tanke, som var værd at overveje. En saadan Erstatning kunde formes paa mange Maader, for Eksempel som delvis og midlertidig Fritagelse for Ejendomsskyld. Det er en Tanke, som ikke er uden præcedentia her i Tinget, idet vi i sin Tid, som det ærede Medlem rigtigt udviklede, gavede en Lov om, at Landhaandværkere, som drevede deres Virksomhed ved egen og Families Hjælp, vare fritagne for Bygningsafgift. Det er en Lov, som hele Rigsdagen har stemt for. Jeg synes, det var en Tanke, som meget vel kunde fortjene Overvejelse i det Udvalg, som skal nedsættes. Naar den højtærede Minister sagde, at det var et farligt Princip at komme ind paa, idet det ogsaa kunde gøres gældende fra anden Side, maa det dog erindres, at der her kun er Tale om nogle bestemte smaa Landbrugere, som ved Kontrakt fra den overmægtige Kapitals Side ere bundne for et vist Tidsrum, og at det altsaa er et ganske specielt Tilfælde, der her foreligger. Men for øvrigt har det ærede Medlem for Nykøbing fuldkommen Ret i, at der fra Venstremænds Side er gjort lignende Tanker gældende. Jeg husker saaledes, at for Eksempel Køedt, da han repræsenterede Slagelsekredsen og deltog i Toldlovforhandlingerne i 1897, gentagne Gange hævdede, at fremfor at give Papirfabrikkerne en stor Beskyttelse maatte vi meget hellere statspensionere samtlige 1,000 Papirarbejdere. Det er altsaa en Tanke, der er fremsat fra Venstres Side. Jeg husker ogsaa, at det ærede Medlem for Bornholms Amts 2den Valgkreds (Ingvar Jensen) har fremsat lignende Tanker under Toldlovforhandlingerne her.

Naar jeg under disse Forhandlinger har indtegnet mig for adskillige Dage siden, var det nærmest fordi jeg ventede, at det ærede Medlem for Horsens (Fraenkel) vilde have taget Ordet, og jeg vilde da have været parat til at svare ham. Imidlertid beklager jeg og vel vi alle, at han ved et Ulykkestilfælde, hvis Virkninger han endnu ikke er helbredet for, er bleven forhindret fra at være til Stede. Jeg har alligevel, da jeg nu stod indtegnet paa Talerlisten, ønsket at sige nogle Ord. Jeg vil først henvende mig til det ærede Med-

lem for Hillerød (Dinesen). Han bebrejdede mig, at jeg ikke vilde være med til at opretholde Haandværket, jeg saa kun paa den storindustrielle Udvikling. Han sagde til mig, at jeg og mine Meningsfæller ikke sætte Pris paa at bevare det ene eller det andet Haandværk, for os er det Storindustrien om at gøre. „Vi kende“ fortsætter han, „alle den Tendens, der ligger i denne Anskuelse, som han saaledes fremsatte, thi ad Storindustriens Vej faar Socialdemokratiet den Magt, som det ikke faar ad det jævne selvstændige Haandværks Vej“. Det var det ærede Medlem for Hillerøds Ord. Han vil tværtimod, siger han, skænke det jævne Haandværk saa stor Interesse som muligt. Hvad jeg har sagt, er, at man ikke ved en Toldlovgivning kan eller bør opretholde en Bedrift eller et Fag, som ikke er levedygtigt. Men naar det ærede Medlem rettede denne Bebrejdelse mod mig, maa jeg sige, at det er højst uheldigt for ham, at den Ordfører, hans Parti har valgt, og som vistnok ogsaa tilhører den Halvdel af Højres Valggruppe, som staar det ærede Medlem for Hillerød nærmest, nærer ganske de samme Anskuelser som jeg med Hensyn til Haandværkets Levedygtighed.

Den 1. August 1892 holdt Dr. Fraenkel, der er identisk med det nuværende ærede Medlem for Horsens, ved Industrimødet i København en Tale, hvori han gjorde gældende, at „det nuværende Erhvervsliv er Anarki. Selv om der bor 10 Hattemagere i een Gade, har der Lov at nedsætte sig ti til“. Det er Anarki, sagde han. Men der findes i det nuværende Samfund en ny Spire til en ny Organisation. Han pegede saa først paa de sammensluttede Bedrifter; dernæst paa Arbejderorganisationerne og endelig paa den socialpolitiske Stat. Det var Dr. Fraenkels Udtalelser den Gang. Han hævdede, at den store Industri, de store sammensluttede Bedrifter vare de levedygtige, derfor dem kunde det lille Haandværk umulig klare sig. Men sagde han, er det da ikke Synd for det lille Haandværk? Jo for dets Personer er det beklageligt, dem maa vi hjælpe enkeltvis, saa godt vi kunne, men at ville opretholde ved Toldlovgivning eller paa anden Maade ved Næringslovgivning det lille Haandværk, naar det ikke længer kan klare sig paa Grund af de tekniske Fremskridt, er en Umulighed. Dernæst sagde han: Lad os nu heller ikke overvurdere den Stilling, som den saakaldte Middelstand har, lad os ikke overvurdere dens Selvstændighed.